

KIADÓHIVATAL TELEFON: 9-77

Str. Baron L. Pop 10

SZEFKESZTŐSÉG TELEFON 1-77

Ejjei telefon (nyomda) 2-02

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 1150 Le
Félévre 600
Negyedévre 320
Hét napra 110

IX. évfolyam * 215. szám

1928 Október 10 szerda
* 5689 Tisri 24 *

Kamaster Róbert
Budapest cenzurát: Suclu
II. 8.
UJ KELET
ZSIDÓ POLITIKAI NAPILAP

Miért adakozom Palesztinára

Írta: WEISS SÁNDOR dr.

Ugy is kezelném, hogy a romániai zionisták a helypolitikát, ha az zsidó politikát jelölt, maguknak igénylik, az főlegesen az ő helyzeti joguk, de nem így vanak a Palesztina-kérdéssel, az új ország építési költségeihez való hozzájárulással. Ezekhez a költségekhez mi is hozzájárulhatunk. Ennek így egymásután kesegtelenül van valami gunyoros rezonanciája, de nem torzítja cseppet sem azt a barátságos viszonyt, ahogy ma még szemben állunk egymással. Nem szeretjük egymást, feltételek is vagyunk egymásra képeződik, másikat, bántjuk és bizony sokszor meg is rágalmazzuk.

Es mégis hiszem, ezekhez a költségekhez mi is hozzájárulhatunk. Mi zsidók, akik nem vagyunk zionisták.

Hogy romantikus-e az új ország felépítésének a gondolata, vagy nem az, hogy innen és Oroszországból mennek-e ma oda nagyszámmal a zsidók s így a valós szükség a Palesztina felépítésének pártolója-e vagy sem, ezeknek a megválaszolása másoknak a feladata, akik a lapokon az elmúlt napokban meg is adták a válaszokat. Palesztina nemcsak érdekes kérdés, Palesztina felépíthető és szükséges, hogy felépüljön — írták.

Hiszek ezeknek az írásoknak az őszinteségében. Hiszem a realitást és a szükségességet, bár valom, hogy ez a realitás sem a közeli ötven, sem a távolabbi száz év alatt sem foghat testé valószínűsíteni és, hogy ez a szükségesség, mely a román és az orosz zsidókra terjed ki, a jövőben, ha megmarad is, inkább csappani, mint nőni fog.

Palesztina a zsidó számára a jelen valósága, és a ma szükségessége. A jelen valósága a nagy zsidó tömegek számára, akiknek szemében jelképpé, a zsidó alkotó erő szimbólumává magasodott és szükségessé a világ keresztényei, Európa és Amerika nemzsidó politika, és kulturális közveleménye miatt, akiknek idegrendszer és képzelete megszokta a mai eseményeket úgy érzékelt és elgondolt, hogy Palesztina a nap, amelybe a zsidó szorongás és áldozatkészség meleg sugarai szövik egybe és onnan ömlenek szét a világ góliszok minden tájaira.

Ha Palesztina nem volna valóságos lehetőség, csak ábránd, légvár, amelynek gondolatával a felnőtt zsidók játszanak, akkor is építeniük kellene a várnak falait, mert vannak légvárak, amelyeknek összeműléseivel tetemek maradnak a földön. Kell tehát Palesztina akkor is, ha csupán szimbólum volna a zsidó tömegek számára, mert erre a szimbólumra sok milliók lelke támaszkodik ma már és szívesen hozza az áldozatot, amellyel nem látott és nem ismert zsidó tömegek kerül szolidaritásba és erősíti, szépi, ellentétlőbb teszi a lelket a tudattal, hogy építeni és adni tudó népközösségnek a tagja. A népek közötti sok bajunk egyike, hogy talajtalannul és többé-kevésbé mindenütt kiközösítve élve, az ávezredek alatt lelkünk csak meggyomorolva bontakozhatott, levegőnk, napunk más volt, mint a másoké és ma is még egy lözengőnk megfélemlített lelkünkkel, egy pincéből a napra tett növény, fázósan és meg-megromogva, Palesztina az

összetartás, a lét szimbóluma és pász-törbűzek melegét éreztük onnan áradni és ez kell nekünk, hogy a környező népek közönye és bizony ellenségeskedése között is mindig napot éreztünk a fejünk felett és üvevényi tudjunk annak, hogy, ha szimbólum is, de nagyjunktái Einsteinnal, Monddal, Freuddal, és a többiekkel is egy országnak az anyajegyzéknek, Palesztinának vagyunk az állampolgárai, a gyermekei és, hogy a mindennapi élet kis harcain túl magastendű közösségünk van egymással

zionistának és nemzionistának és ezért remélhetjük, hogy egyszer itt is találkoznunk fogunk feltételek, bántás nélkül. A keresztény társadalmak nagyjében nem feltételek reánk és nem álljuk el: azt a palesztinai napot, amelynek nem kadtak nekünk. Amíg Palesztina van, a keresztény minden el és hangsúly nélkül, tehát rosszulindul és lekicsinylés nélkül mondhatja a zsidóknak, hogy zsidó, mert Palesztina az élő és gigási manifesztáció a keresztény számára, hogy a zsidó vallatja a zsidóságot és a népek szines intervencionalizmusába nem büszkén és nem fenhéjázóan a zsidósággal, de egy természetes és szerény színnel, a maga színével akar szerepelni. Palesztina óriási ténye mellett anachronizmus, ha pl. a magyar vagy francia zsidó (csak

izraelitának) csak vallásnak tekinti és mondja magát, nagyrészt ezért változik szemünk előtt a keresztény felfogás is úgy, hogy anachronizmusnak tekinti, ha a zsidó a magyar, román, vagy más fajiség alá helyezi magát. És végül a folyamat tartósságával Palesztinán keresztül megszokják a keresztények tisztelni a zsidót. Ezt a végelemzésben sokáig lelki folyamatot nem szabad zavarni, ezt támogatni kell, mert a zsidó problémának egy döntő részét, a társadalmi részt, azt hogy a népek között természetes helyzetünk alakuljon ki, hogy yszemünk se süsük le, hangunk nem rekedt, de tisztán csengő legyen, hátunk kiegyenesedjék és kitaszítottságunk is megszűnjék, ezt a részt is Palesztinán keresztül tudjuk megoldás felé juttatni.

Amerika felveszi a harcot az angol-francia tengeri egyezmény ellen

Borah szenátor kerül a lemondó Kellogg helyére. Párisban állítólag letartóztatták a „Newyork-American Herald” tudósítóját, mert közzétette az angol-francia egyezmény szövegét

Róma, október 9. A kormány elfutatta jegyzékét a tengerészeti leszerelés ügyében a francia és angol kormányokhoz. A jegyzékben az olasz kormány kijelenti, hogy hajlandó elfogadni és Olaszországra nevére kötelezőnek elismerni a legmesszebbmenő tengeri leszerelési korlátozó-sokot is, amennyiben az európai összes tengeren érdekelt államok a megegyezés betartását magukra nevére kötelezőnek tartják.

Páris, október 9. A Newyork American Herald tudósítóját, Horant tegnap letartóztatták. Az volt a vád ellene, hogy ő szereztte meg a francia-angol tengerészeti

egyezmény szövegét és ez a ő cselekménye révén került be az amerikai sajtóba. Az újságírószervezetek tiltakoztak a külügyminisztériumban Horan letartóztatása ellen. Az Echo de Paris értesülése szerint ebben az ügyben külügyminisztériumban az amerikai követség részéről is intervenáltak s azt a választ kapták, hogy Horan önszántából el akarja hagyni a francia követségi területét. A francia külügyminisztériumban kijelentették, hogy az amerikai újságíró nem volt letartóztatásban, sem pedig kiutasított végzetést nem kézbesítettek ki részére.

Páris, október 9. Amerika párisi követségén megerősítették azt a Washingtonból érkezett hírt, hogy Kellogg külügyi államtitkár legkésőbb februárban le fog mondani állásáról. Kellogg el lépésével még csak a békepaktum szenátusi tárgyalását várja be. Kellogg utóda valószínűleg Borah szenátor, a külügyi bizottság elnöke lesz. Borah kinevezése párisi politikai körök véleménye szerint alighanem válasz akar lenni az angol-francia fegyverkezési egyezményre és azt jelenti, hogy Amerika a paktumban kifejezőre jutott szellemmel szemben felveszi a harcot.

„Aki a kölcsönt támadja, az Rothermeret támogatja” írja a Viitorul

A kormány lapja nyílt színváltásra szólítja fel a nemzeti parasztpártot. Bukaresztbe érkeztek a francia bankárok

(Bucuresti-Bukarest, október 9. Az Uj Kelet tudósítójától.) Kétségtelen, hogy a kormány sorsa elválaszthatatlanul van összekapcsolva a kölcsön sorsával és mert a kölcsön ügyét a legteljesebb misztérium fedi, a kormány sorsáról sem lehet biztos jóslatokba hocsajtkozni. Hogy a kölcsön ügye ebben a pillanatban hogyan áll, azt az egymásnak homlokegyenest ellentmondó kommunikációkból és jelentésekéből lehetetlen kibányászni. Tény az, hogy e hét végéig Bukaresztbe érkeznek a külföldi pénzcsoportok képviselői, hogy a szerződéseket aláírják, csüförtökre össze is hívták a minisztertanácsot, hogy az új helyzetről tájékoztassák a kormány tagjait, arról azonban, hogy a kölcsönt sikerülni fog-e már most realizálni, vagy csak tavasszal, arról semmilyen pozitív értesülés sincsen.

A főváros liberális köreiben az a hír járja, hogy a kormány minden eszközt meg fog ragadni a kölcsön realizálása érdekében, mert a megkötött kölcsön lesz

az az aranyhid, amelyen keresztül a kormány el fog távozni helyéről. Nem kétséges ugyanis, hogy egyrészt a nemzeti parasztpárti oldalról megindult koncentrikus támadások hatása alatt, másrészt a liberális pártban meglazult egyetem és napról-napra jobban megnyíltakozó disszidens főrekvések következményeképpen a kormány sokáig már nem tarthatja posztját és érthető, hogy csufos visszavonulás helyett szeretne a jól végzett munka dícsőségével távozni helyéről.

Ugy látszik azonban az a néhány nappal ezelőtt felbukkant hír, hogy a külföldi pénzcsoportok az összes politikai pártok hozzájárulását kívánják a kölcsönszerződéshez, megfelel a valóságnak, legalább is erre enged következtetni az a tény, hogy a kormány hivatalos lapja, a „Viitorul” mai számában nyílt színváltásra szólítja fel a nemzeti parasztpártot.

A „Viitorul” a nemzeti parasztpárt-

hoz intézett felhívásában kategórikusan megállapítja, hogy a kölcsön amelyről e pillanathban tárgyalnak az országé és nem a kormányé.

Ennek következményeképpen — írja a lap — a nemzeti parasztpártnak minden olyan akciója, amely a kölcsön ellen irányul, nem a kormány, hanem az ország elleni támadás. Ha a nemzeti parasztpárt a kölcsönt támadja, akkor Rothermere lord akcióját támogatja.

Epezzért a közvélemény tudni akarja, hogy a nemzeti parasztpárt amely állan deán magának követeli a kormányzást, komoly politikai pártnak tekinthető, vagy sem. A közvélemény tudni akarja, hogy a nemzeti parasztpárt vajjon az ország érdekei, vagy Rothermere lord kampányá mögé sorakozik e fel. Ezt a helyzetet sürgősen tisztázni kell és annak tisztázását épen a nemzeti parasztpárt érdekei követelik meg.

Bucuresti okt. 9. A lapok jelentése szerint Antonescu Victor közölte a kormány-

nyal, hogy a külügyi bankárok, szombaton érkeznek Bukarestbe a konvenciók aláírására és a bankjegykibocsátás végső részleteinek megállapítására. Oromlutoi is jelentés érkezett, hogy a berlini tárgyalások madnem befejezést nyertek és az egyezmény aláírása a legközelebbi

időre várható.
A „Lupa” mindehhez megjegyzi, hogy információi szerint a német Reichsbank 1 millió fontsterling kölcsönt hajlandó nyújtani Romániának. A kamara és szenátus elnökei holnap megbeszélést tartanak a miniszterelnökkel a parlament

két házának új tisztikara, valamint munkaprogramja ügyében. Egyelőre még nincs megállapodás az alelnök személyére nézve és ebben a kérdésben valószínűleg a esztörtöki minisztertanács fog dönteni.

„A kommunista perben nem a vádlottak, hanem az Egységes Szakszervezetek fölött hoznak ítéletet”

— mondotta dr. Vicol Constantin védőügyvéd. Negulescu királyi ügyész minden vádlottnak 5-től 10 évig terjedő elítélését kéri

(Cluj-Kolozsvár, október 9. Az Uj Kelet tud.) Kedden délelőtt Negulescu kapitány folytatta a vádbeszédjét a monstre perben és ezúttal részletesen tért ki egyénileg is a per szereplőire. Előbb a szakszervezetekről beszélt és megállapította, hogy azok minden kommunista érzelmi egyéni felvettek tagjaik sorába, így többek között Máté Ernő újságíró is beismerte a vizsgálat során, hogy tagja volt az egységes szakszervezetnek. Itt Máté felállt és Negulescu beszédét a következő felkiáltással szakította felbe:

— Ez nem felet meg a valóságnak.
Pecala ezredes azonnal elrendelte, hogy Máté Ernőt két szuronyos katona a hadbírószék börtönébe vezesse.
Negulescu ezután Kertész Dezső, Ullmann, Szántó ténykedéseiről beszélt, majd a nagyváradi Kolozsvári-úti összekövők kerülnek sorra. Konkrét vádat a vörösegélyakcióival kapcsolatban hoz fel, a hol Bucovával és Csizmadával fentartott összeköttetéséről beszélt. Máté Ernőnél precízre hozta a vádat, aki fogalmazta a „León utódjai” című röpiratot. Az egész vádbeszédben főleg a vádlottak egymás közötti kapcsolatait hozza fel vádképpen a hadbíró.

Ötől tíz évi börtönt kér az ügyész
Féltenegy órakor az ügyész felfüggesztette a tárgyalást, majd Aradiról beszélt a királyi ügyész, akiről bebizonyítottak neki a kommunista propagandát. Részletesen beszélt az összes nagyváradi vádlottak eseteiről, mindegyikről bebizonyítottak neki a kommunista forradalom előkészítésében való részvételüket és mindezekért a rendtörvény 1. és 11. paragrafusai értelmében 5-10 évig terjedő fegyházt, 10 évi jogvesztést és 10-100 ezer lejig terjedő pénzbüntetést kéri.

A vádbeszéd után öt perces szünet következett, amely alatt a védelem megállapította a védőbeszéd sorrendjét. Először Vicol Constantin dr., másodiknak dr. Zissu, utána pedig dr. Paraschivescu-Bălăceanu fogják védőbeszédüket tartani.
Mikor Pacala tábornok megnyitotta a tárgyalást, dr. Vicol általános érdeklődés mellett emelkedett szólásra. Elmondta, hogy a védelem kívánságára elsőnek szólal fel a védőügyvédek közül, hogy a hatalmas kommunista per vádlottai érdekében az első beszédet megtartsa. A védelem nagyon nehéz feladatot vállalt magára, amikor elfoglalta a helyét a védők asztalánál. A védelemnek meg kell győznie a hadbírószék arról, hogy egy töle merőben idegen társadalmi osztály reprezentánsai fölött kell ítélnie, melynek célkitűzései idegenek és bizonyára érthetetlenek is azon felfogás szempontjából,

melyet a hadbírószék képvisel.
— Elnök ur! Igen tisztelt hadbírószék! Mindenek előtt meg kell állapítanunk, hogy mi a tulajdonképeni vád ebben a kommunista perben. A vád szigorú büntetést kér, évekre menő börtönt, jogfosztást és pénzbüntetést a „kolozsvári kommunista per” vádlottjaira. Miért kolozsvári per? Miért kolozsvári kommunista per? Vannak itt emberek az ország minden részéből. A tiszteletre méltó Simó Gézáról, aki marosvásárhelyi Haia Lipschitzig, aki kisenevi, a legkülönbözőbb helyekről gyűjtötték ide a vádlottakat, akiket a legkülönbözőbb büntetéselemények vádjával fognak perbe. A „Phoebus”-féle gyár munkásai, az Egységes szakszervezetek szaktanácsának elnöke, írók, ügyvédek és tisztviselők együtt ülnek a vádlottak padján és ez mind közös nevező alatt „a kolozsvári kommunista per.”

Az egységes szakszervezetek ellen folyik a per
— Elnök ur! Tisztelt hadbírószék! Tanács! Hogy ez a sokféle ember a sokféle váddal miért kerül együvé, azt megvilágítja a vádirat legutolsó sora. A perben nem egyéneket fognak elítélni, hanem a romániai munkásság egyetlen igazi és még élő szervezetét, az egységes szakszervezeteket. Nem az első kísérlete ez a kormány, hogy a szakszervezeteket feloszlassa. Galaiban, Temesváron már volt eset hasonló kérésre és az ottani törvényszékek ki is mondták ítéletüket, melyek nem oszlatták fel a szakszervezeteket, mert azoknak működését mindenben jogosnak s törvényesnek találták. Az illovi törvényszék előtt 17 szakszervezet ellen fektették feljelentés, de a két éve húzódó perben még a mai napig sincs ítélet, mert a vád egyetlen adatot sem tudott még felhozni a szervezetek ellen. Ennek a pernek rendeltetése az, hogy a marasztaló ítélet kimondásával alapadjon arra, hogy az illovi ügyészesség jogosan kérje az összes szakszervezetek feloszlását.

Hogy miért van szüksége a reakciónak erre a feloszlásra, azt megmondta Müller Kálmán. Az egységes szakszervezetekben élet van, harcok, radikális munka folyik, mely erőteljesen küzd a kapitalizmus és a reakció ellen.
Pedig, elnök ur, igen tisztelt hadbírószék tanács, a munka és annak erőteljes megszervezettsége egyike a mai társadalmi élet legszükségesebb és legjobban megkövetelt faktorjainak. Nem mindig volt ez így és még Aristoteles isteni eredetűnek mondotta a rabszolgaságot, a mely ingyen adja a munkát a hatalmasok osztályának. Sokat fejlődött a társadalom

addig, míg a tudat alól öntudatosá érélt az a felfogás, hogy
a munka nem könnyű árucikk, hanem nagyon nehezen megvásárolható áru, amelynek a produkció másik nagy tényezője, a tőke mellé egyenlő rangú tényezőként sorolhatunk.

A munkának értéke van és ez elsősorban és leghangsúlyozottabban a békeszerződés szövegében le, amelyek a világban egyik legfontosabb kritériumának a munka és a tőke közötti békét tartották.

A birtokjog modern felfogása
Ekkor dr. Vicol Constantin a békeszerződés egyes paragrafusait olvassa fel; majd a következőképpen vezeti tovább fejtegetéseit:

— Ma már megdőlt az a hit, hogy a birtok Istentől való. A német polgári alkotmány, amely pedig abszolút nem nevezhető forradalmi, a birtokot „szociális jónak” jelöli meg.
Az 1886-os román alkotmány a birtokot még szent és sérthetetlennek mondja és meg sem említi a „munka” fogalmát, míg az új alkotmány már kimondja, hogy a produkció összes tényezői, tehát a természeti erők, a tőke és a munka egyenlő bánásmódban részesülnek.

Az új alkotmány azt is kimondja, hogy a birtok nem sérthetetlen, annak biztonságát az állam garantálja, de nem tekinti az államhatalommal egyenrangúnak.

Tíz éve folyik így
— Azért van olyan nagy szerepük ma az egységes szakszervezeteknek a munkásság életében, mert ma már a legkonzervatívabb és legreakciósabb kormányok is tisztán érzik az idők fordulását és az új társadalmi rendet, amely a munka és a tőke harcából kikristályosodott. A vád részéről jelszavakkal dobálóznak. Azt mondják, hogy a vádlottak kommunista, hogy kommunista forradalmat készítenek elő és erre nézve egyetlen pozitív adata sincs.

Tíz éve folyik így, vádolják az egységes szakszervezeteket, vádolják a munkásságot azzal, hogy sportegyesületekben szervezkedik, hogy titkos házasságokat köt, hogy önképzőköröket alakít, hogy speciális ritus szerint keresztel gyerekeket stb.

Ha kezembe veszem a jelenlegi vádiratot, azt látom, hogy az nem egyéb mint az 1921-es kommunista per vádiratának szóról-szóra való másolata.

Egy fél év múlva elfogok menni egy kommunista per tárgyalására és ugyanazt a vádiratot fogom olvasni postropontra, mint ma.

Nem, hogy bizonyíték nem volt ebben a perben, de

még a tény, amely miatt a vádlottakat ide rendelték, sem határozta meg.

Felvonultunk egy tanu-hadsereget, de nem volt mit bizonyítanunk vele, mert nem voltak vádak. Így a tanukihallgatásokból világnézeti viták lettek és a két fél védte, vagy támadta azt az elméletet, amelynek a neve kommunizmus.

Elnök ur, igen tisztelt hadbírószék tanács. Mi az hát, ami körül olyan heves viták folytak a tanukihallgatások alatt. Egyesek számára fenkőlt eszme és világmegváltó esoda, mások számára háborzongató borzalmasság. Megállapíthatom; egyik sem az. A kommunizmus egy fogalom, egy eszmének a neve, amelyet azonban mindenütt és minden korban tévesen értelmeznek. Mert az a szociális forradalom, amely évezredek óta folyik és amely sorra döntötte meg a rabszolgaságot és a jobbágyt, ez nem volt más, mint az a mozgalom, amelyet ma kommunizmusnak neveznek. Folyik ez már ezer év óta, csak hogy nem volt neve. Nevet egy modern tudós adott ennek és ez a modern tudós Marx Károly volt, aki az elnyomottak és az elnyomók közötti, már filozófikus magyarázatot nyert harcban felfedezte a gazdasági okokat. Marx Károly tételei a modern gazdaságtudomány legpompásabb elvei lettek és nincsen tudományos társaság, nincsen egyetem és társadalmi alakulat, amely a Marx-féle tételeket tekintve nem venné. Mit mond tehát Marx? Egyik alapvető tétele az, hogy a kapitalista világnézlet a szociális társadalom felé halad. És pedig azért, mert az individuális munka automatikus fejlődése során kollektív, szociálisan megszervezett munkává fog átalakulni. Amikor a nagytőke csak egynéhány kapitalista kezében lesz összpontosítva, nem lehetnek ezek a kezek olyan erősek, hogy koncentrálni tudják azt ami milliók számára kell és a birtok, a tőke, a termelés szociálizálódni fog. Ez az a marxista gazdasági világnézlet, amelynek minden munkáspárt épül, amelynek doktrínát úgy az angol munkáspárt, mint a német és francia szociális és kommunista pártok kisajátították.

Nem kell egy eszmétől megijedni, mert az eszme örök, fölülte nem bíróságok, csak az idő ítékezhet.

Ekkor dr. Vicol Constantin felbeszárította beszédét, melyet szerdán reggel folytatnak.

Vizsgálat a hadbírószék börtönében
Féltenegy órakor a tárgyalás egyik rövid szünete alatt Pacala tábornok magához kérte a sajtó képviselőit, aki előtt a következő nyilatkozatot tette:

— A tárgyalás folyamán a vádlottak részéről olyan kijelentések hangzottak el, hogy a katonai börtönökben a foglyok rossz bánásmódban részesülnek. Ezért felkértem a védőügyvédeket, vizsgálják meg a kolozsvári hadbírószék börtönét és felhatalmaztam az ügyvédeket arra, hogy a foglyokhoz kérdéseket intézzenek. A vizsgálat megtörtént és vasárnap délelőtt az ügyvédek dr. Dobrescuval az élükön meglátogatták a fegyházat, ahol beszélgetéseket folytattak a foglyokkal. Egyetlen egy panasz sem hangzott el, a foglyok legfeljebb csak azt kérték, hogy a földszintről az emeletre helyezzék őket át. Egyesek spirituszos ételmelegítőt, mások újságot kértek, de komoly panasz sehol nem volt. Megállapítást nyert, hogy a foglyok ugyanazt a kosztot kapják mint a katonák. Itt dr. Herzfeld német képviselő megjegyezte, hogy a kenyér nem a legjobb minőségű. Bebizonyítottuk, hogy a katonák is ilyen kenyeret esznek és hogy az osztrák-magyar hadseregben sem ettek jobb kenyeret a katonák.

Megnyílt
Papp & Felszegi
legelegánsabb ürdivatáruháza
Cluj, Plata Unirii 14.
Erika cipőüzlet mellett.

Hirdessen az Uj Keletben

Szerda, 1928
Vér
Mi történt
lás
(Cluj-Kolozs Kelet tudósít) amely nem is éve folyik, csak Alig egy né jugszláviai és brutális vérvád réme viz mellett r izgalomban esőkevénye- vérvád eddig sabb követke zás, amelyet legkörültekint le a kolozsvá percekben k tarthatatlansá
Dulca
A kolozsvár sikus példája nyek szerencs termi meg a historiája kib gel félhét óra lozsvára ino nyole éves pa resni az alig Kolozsvára, lány a faluba mert vasarna tartani. Utja roshoz vezet alatt meglehet és primitív m likat. Ime e Feingold Izsák szefárd hitkö hive és vörösr van. Hogy t open a Feingó nappal azelőtt munkát végz körül.
Háromnegye a gyárba ér. a templomban asszony fogad, melyén lévő m szállítási vállá amelyben most ezeknek becsor ládák vannak halmozva. Nót telenből van e mellett egy e cső visz fel a Feingoldné oda rakkal telt lád kat mossa meg színtelt még gozásra kerülő érkezett meg.
— Hogy fáj a lány.
— Nem baj, — válaszolja Feingoldné.
— Oh nem le ködik a lány és
1 m. Segesvár
1 m. Segesvár
1 m. Schang
Selyem
1 m. 140 cm.
1 m. 140 cm.
1 m. 140 cm.
1 m. 140 cm.
1 m. 140 cm.
1 m. 140 cm.

SELECT-MOZGÓ
Nagy sikerrel folytatja
Hálókocsi madonnája
bemutatóját. Dekóra regénye nyomán.
Főszerepben Claude Franco és Olaf Fjord.
Monopol Filmcentrala
Jón Lillian Gisch legjobb filmje
ANNIE LAURINE
(Skócia hősnője)

URANIAMOZGÓ
Ma utoljára
Benzinörület
Főszerepben: Reginald Denny.
Monopol Filmcentrala
Csütörtökön Ivan Mosjoukine
Rejtelmek háza
című nagys kerü filmben.

Vérvádat akartak koholni egy szamosfalvi leány titokzatos halálából

Mi történt a Feingold-ruszligyárban Dulca Máriaival? Kernbach professor a boncolás alapján megállapította, hogy a leány szerencsétlenség áldozata lett

(Cluj-Kolozsvár, október 9. Az Uj Kelet tudósítójától.) A nagy pernek, amely nem is ezer, hanem már kétezer éve folyik, csak nem akar vége szakadni. Alig egy néhány hete annak, hogy a jugoszláviai Petroveszelóban fellángolt és brutális aktusokban robbant ki a vérvád réme — és ime most egy Kolozsvár melletti román község lakosait tartja igazolomban a középkornak e szomorú esőkevénye. Szerencsére a kolozsvári vérvád eddig még nem vezetett tragikusabb következményekhez, mert a nyomozás, amelyet a legnagyobb titokban és a legkörültekintőbb alaposítással vezettek le a kolozsvári hatóságok, már az első percekben kimutatta az ostoba mese tarthatatlanságát.

Dulca Maria elindul Kolozsvárra

A kolozsvári „eset” prototipusa, klaszikus példája annak, hogy a körülmények szerencsétlen összejárása hogyan termi meg a talajt, amelyen a vérvád története kibújhat. Szerdán reggel félhat órákor Szamosfalváról Kolozsvárra indult be Dulca Maria tizenhétéves parasztlány. Munkát jött keresni az alig három kilométerre fekvő Kolozsvárra. Dulca Maria a legszebb lány a faluban és pénzre van szüksége, mert vasárnap eljegyzését akarja megtartani. Utja Feingold Izsák ruszligyárhoz vezet, aki a Vasút uca 6 szám alatt meglehetősen primitív eszközökkel és primitív műhelyben „gyártja” a ruszlikat. Ime egy súlyosító körülmény: Feingold Izsák bigott zsidó, a kolozsvári szűkebb hitközségnek egyik fanatikus hívő és vörösbe játszó hosszú szakállal van. Hogy miért ment Dulca Maria éppen a Feingold ruszligyárba? Néhány nappal azelőtt már rövid ideig kisegítő munkát végzett a gyáros háztartása körül.

Háromnegyednyolc is lesz, mire a lány a gyárba ér. Félünnep lévén, Feingold a templomban imádkozik s a lányt az asszony fogadja. Beviszi a tágas udvar mélyén lévő műhelybe, amely azelőtt egy szállítási vállalat raktárául szolgált és amelyben most hagyma, ruszlisüvegek és ezeknek becsomagolására szolgáló apró ládák vannak széles rendeltetésben felhalmozva. Nota bene: a műhely padlója betonból van építve és a szembenéző fal mellett egy meglehetősen meredek falpérső visz fel a műhely fölötti padlásra. Feingoldné odaállítja a lányt egy poharral telt láda mellé, hogy a poharakat mossa meg. A munka ezen a napon szünetelt még a gyárban, mert a feldolgozásra kerülő halszállítmány még nem érkezett meg.

— Hogy fáj a fejem — panaszkodik a lány.

— Nem baj, hagyd akkor a munkát — válaszolja Feingoldné, — majd elvagy majd máskor.

— Oh nem lesz semmi bajom — erősöködik a lány és tovább dolgozik.

A borzalmas lelet

Az asszony kimegy, dolga van az udvaron, közben a férje is-hazajött a templomból és reggelit kell adnia. Mikor visszatér a műhelybe, hatalmas vértócsában fetrengve, eltorzult arccal, mozdulatlanul találja a lányt a lépcsőfeljáró mellett. A lány hanyatfekszik s szoknyája fel volt emelve csaknem a arcaig. Az asszony megriadt.

— Marit Marit!

Semmi válasz. A lány mozdulatlan marad. Feingoldné — kis, egyszerű, parókát viselő zsidó asszony — a véres látványtól megborzadva, félajultán tanitorog ki a műhelyből és az ajtóban meg-

állapodva, artikulálatlan hangon kiabálni kezd az udvaron:

— Segítsé! Segítsé! Szerencsétlenség történt.

Kik sietnek a lány segítségére? Az udvar lakói és azok, akik éppen az udvaron foglalkozkodtak. Az udvaron csak zsidók laknak: Friedmann Jenő ügynök, Lób Mór gazdálkodó, Porgesz Lázár gyertyagyáros. Feingoldné kiáltásaira Lób és ennek egy alkalmazottja, Demeter Sándor kocsis kerülnek elő. A kocsis azonnal vizért rohan, közben Lób cselédje, Varga Erzsébet szolgálólány is előkerül és ennek egy tizenöt éves Ilus nevű huga. Ezek adják az első segítyt a

Corso-filmszínház Kolozsvár szenzációja!

ANNA KARENINA

még mindig mozdulatlan Dulca Mariának. Valamennyien egyhanguan vallják, hogy a lány hanyat feküdt, koponyájából, füleiből, orrából pafakokban ömlik a vér. Annyi vér — teszi hozzá Demeter Sándor, hogy egy baromnak is elég volna. Vizzel lemossák, ecettel dörzsölik homlokát, miközben a Varga Erzsébet egy takaróval lefedi a lány testét. Az udvaron általában a rémüldözés és fel-fordulás. Előkerül Porgesz gyertyagyáros is, akit megrögzött szalasztanak. Közben a lány magához tér, mely sóhaj szakad fel belőle és kinyitja szemét. Fel is ül a körülállók segítségével, akik kisegítik a műhely előtti korridorra. Ott fekvőhelyet rögtönöznek neki és lefektetik, a mentőket pedig lerendelik.

Koponya alapi törés, állapitanak meg a mentők

Egy félóra múlva Dulca Maria ismét elveszté eszméletét — ezuttal végérvényesen. Porgesz ismét a telefonhoz szalad, avizálja a mentőállomást ám az ügyes letes orvos el van foglalva a kocsival a városban. Tíznegy óra lesz, mire a mentők kikerkeznek. Dr. Boeriu mentőorvos vizsgálja meg először a lányt, megállapítja, hogy koponyaalapsonttörést szenvedett és hogy már csak órái vannak hátra. Egy félóra múlva Dulca Maria már a sebészeti klinikán volt. A szolgálatos Lupan orvos és több a klinikán lévő sebész megvizsgálják a lányt és megállapítják, hogy koponyaalapsonttörést szenvedett és agyvérzést kapott. A lány egy pillanatig sem tért eszméletéhez, néhány injekció még meghosszabbította életét, de délután 6 óra 20 perkor kiszüvöd a kórházgyón. A rendőrséget délután kettőkor értesítik az eseményről, mikor már a hivatalos órák vége. Este Dulca Mária hiába várja haza Szamosfalvára vőlegénye és özvegy édesanyja. Eltelik az éjszaka is és a lánynak se híre se hamva. A kora reggeli órákban mindkettő bejönnek Kolozsvárra és egyene-

sen Feingoldékhoz tartanak. A gyanu már ott lappangott mindkettőjükben.

Megszületik a vöd

— Hová tetted a lányt, zsidó?

Feingold a klinikára utasította őket. A klinikán közölték velük a lány halálát. A gyanu ekkor már váddá érett mindkettőben és szinte megfogalmazott feljelentéssel rohannak a rendőrségre. Tizenegy órákor délelőtt két detektív keresi Feingoldot. A körülmények tragikusan szeszélyes véletlenje szorosabban fonódik Feingold körül. A vérvád összes elemei együtt vannak. A fiatal tizenhétéves esztendő és szép falusi parasztlány a vörös szakállú és pájzos zsidó, a zsidó szomszédok és a közelgő ünnepek. A rendőrség Feingoldot kihallgatják, kereszt-kérdések alá ígják, alkalmazták vele szemben a rücső nyomozó technika összes vívmányait. Eredménytelenül. Feingold csökönnyösen nem akar tudni a vérvéletről. Ő csak arról tud, hogy reggel a templomban volt és hősánát mondott. A büntügyi osztály vezetője kiszáll a helyszínre. Maga Mihai rendőrprefektus veszi személyesen kezébe a vizsgálat irányítását, a mentőorvossal még aznap délután kiszáll a helyszínre — eredménytelenül. Vérvételnek semmi nyoma. És az udvaron tartózkodók egyöntetűen állítják, hogy a szerencsétlenség előtt tíz perccel még látták a lányt a ruszlis ládakkal foglalkozkodni. A gyárban senki sem tartózkodott.

Elsemetik Dulca Mária

A lány anyja ésvőlegénye közben már régen hazaérkeztek Szamosfalvára, ahol a kocsmában már szájról-szájra jár a hír: a zsidók véret vették Dulca Máriaának Kolozsváron szolgáló szamosfalvi parasztlányt hozták be a városba is a mesét. És terjesztik. Már a városban is süttognak róla. Az esetről jelentést tesznek dr. Ilea Liviu főügyésznek, aki személyesen veszi kezébe a vizsgálat irányítását. Dulca Máriaát átszállítják a törvényszék bon-

colási intézetébe és felboncolják. Szamosfalván a hangulat egyre izgatottabb lesz, a parasztek háborzongó részleteket tudnak a vérvétel körülményeiről, azt is tudják, hogy Feingold már több ízben próbálkozott ilyesmivel. A lányt másodszor is megvizsgálják a boncolási intézetben, aztán engedélyt adnak eltemetésére. Parasztszeker vízi haza Szamosfalvára a falu legszebb lányát és a temetés az egész falu részvéte mellett és a zsidókra emelkedő öklök között kísérik el utolsó útjára. Ugyanebben az időben egy haffagu bizottság száll ki a helyszínre: újabb kihallgatások, a bizottság tagjai átkutatják a műhely fölötti padlást is. Semmi nyom. Misztérium? Mi történt hát tulajdonképpen Dulca Máriaival, míg egyedül maradt a ruszligyártó műhelyben. Szemtanuja az esetben nem volt.

Kérdezzük meg a nyomozást oly gyakorlati diszkrécióval végző hatóságokat. Dr. Ilea Liviu főügyész, akinél ma délután telefonon érdeklődtünk, azt válaszolja, hogy csak hivatalában adhat felvilágosításokat. Berleanu rendőrigazgató csak annyit mond, hogy a vérvád mese ostoba kitalálás, Dr. Kernbach professzorhoz a törvényszéki boncolási intézet vezetőjéhez fordulunk felvilágosításokért. A boncolás eredménye alapján kiadott szakértői vélemény perdőntő a kolozsvári vérvád mesében, mert a boncolás teljes bizonyossággal válaszol a homályba burkolt kérdésekre. Mi történt a ruszligyárban Dulca Máriaival? Emberi kéztől, vagy eséstől származik-e a halált okozó sérülések? Kernbach professor, akit éppen a szakértői vélemény készítése közben találtunk meg a klinikán, a következőket válaszolja kérdésünkre:

Összeomlik a vérvád

— A boncolás teljes bizonyossággal megállapította, hogy Dulca Maria halálát szerencsétlenség idézte elő, amely oly módon származott, hogy a lány nagy magasságból kemény felületre esett le. (Mint említettük, a műhely padlózata betonból van). A lány hanyat esett és eszméletlenül terült el a földön. Koponyaalapsonttörést, agyvérzést és agyrázkódat szenvedett. A lány semmilyen más testrészen sérülésnek nyoma nincsen. Az a hipotézis, hogy hátulról fejbeütötték volna, elcsúsz, miután akkor arccal előre felelt bukni. Am az összes tanuk egyhanguan állítják, hogy Dulca Mária halálát hanyattfekve találták meg a padlón. Min len más jeltetés hamis.

Kernbach professor nyilatkozata kategorikus. A tudományos alaposítással megejtett boncolás világosan kimutatta, hogy a szamosfalvai leányzó szerencsétlenség áldozata lett. Dulca Mária a padlásra vezető lépcső mellett találták meg. Az orvosi véleményezés szerint magasságból kellett esnie. Kézenfekvő a feltevés, hogy míg Feingoldné az udvaron foglalkozkodott, a lány felment, vagy fel akarat menni a padlásra — vagy talán már utban volt lefelé onnan. Mit kere-

Utazó urak! Hotel Park
(vis a vis gara Satu-Mare)
Restaurant Katz בית קאץ
kitchen házi koszt, gyors és figyelmes kiszolgálás. Garantiált férgmentes szobák kaphatók

- 1 m. Segesvári jöminőségű crep de shin minden színben Lei 500
- 1 m. Segesvári egészen finom minőségű crep de shin Lei 690
- 1 m. Schantung seiyem elsőrendű minőségben Lei 370

Selyem crep-saten újdonságok nagy választékban

- 1 m. 140 cm. angol kabátszövet Lei 265
- 1 m. 140 cm. finom angol kabátszövet " 350
- 1 m. 140 cm. tiszta gyapju angol kabátszövet " 550
- 1 m. 140 cm. legfinomabb női double tiszta gyapju kabátszövet " 995
- 1 m. 140 cm. fekete női kabátpülsch " 850
- 1 m. 140 cm. férfi double kabátszövet " 590
- 1 m. 140 cm. egész finom férfi double kabátszövet " 890

Kérem kirakataim szives megtekintését.

TELEFON 4-79

SZABÓ JENŐ

Divatkülönlegességek nagyáruháza Cluj.

Egy férfi öltönyre való szövet komplett hozzávalóval együtt Lei 1290

Mintás és sima ruha-cashák, szövetek, bارسonyok, bordürös és sima flanelek óriási választékban

seti Dulea Mária a padlason? Feingoldné azt állítja, hogy nem küldte oda. Miért ment tehát mégis fel? Ime: erre a kérdésre nem tud válaszolni sem Feingoldné, még kevésbé az orvostudomány. Ez a probléma megoklatlan marad. A vértől meséje azonban összeomlott. Ismét összeomlott. Szerencsére: elég hamar. Tegnap délután három fiatalember kereste Feingoldot az udvaron.

— Hol az a zsidó, aki megölte a ke-

resztély lányt? Botokkal fenyegetőztek és hangos szitkok között távoztak el.

— Még jaj lesz néktek itt, meglátjátok!

Freingold azóta kerül otthonát. Szamosfalván pedig — ahol forr a gyűlölet és szabadon garázdálkodik a nép fantáziája — egyetlen zsidó sem lakik. Szerencsére — teszi hozzá a falu jegyzője.

Kaszner Rezső

80 90 kilométeres óránkénti sebességgel közlekednek a vonatok Németországban

Az automobil és repülőgép konkurrenciája miatt a vasutigazgatóság időről időre fokozza a vonatok menetsebességét

(Cluj-Kolozsvár, október 9. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az egyik német tudományos folyóiratban a napokban érdekes tanulmány jelent meg a német vonatok forgalmában alkalmazott reformokról. A technika egyre lendületesebb előretérése a német államvasutakat számos újítás foganatosítására kényszerítette. Ma a nyugati államokban és ezek közül elsősorban Németországban a vonatok a közlekedési eszközök egyre szaporodó fajtáival kell a versenyt felvenni. Az automobil népszerűsége, sőt a már teljesen kommercializált repülőgép térhódítása rendkívül erős konkurrenciát csinálnak a vonatok, amely, hogy hegemoniáját a többi közlekedési eszközök fölött megtartsa, elsősorban menetsebességét kellett fokoznia, mert eddigi sebességének megartásával a korszerűtlenség veszélye fenyegette.

Mit csinált a német vasutigazgatóság?

A német államvasutak igazgatósága nagyon jól tudja, hogy a XX-ik század a lázas sietség kora, melyben mindenki rohán és lehetőleg olyan közlekedési eszközöket vesz igénybe, melyek gyorsan pontosan és olcsón szállítják el rendelkezési helyére. Ezért a vasutigazgatóság mindenekelőtt nagyobb gyorsaságra állította be vonatait, ugyanakkor pedig a jegyek árát jelentősen csökkentette, a vonatok kényelmét növelte és olyan pontosságra rendezte be a vonatokat, hogy ma a legkisebb késés is valóságos csoda számba megy Németországban. Természetesen, hogy ezek az újítások a technikai munkálatok egész sorát tették szükségessé. A sineket a hatalmas német vasutonalakon teljesen átszerelték. Minden másodperc, mellyel gyorsíthatták a vonatok menetsebességét, hasábos híradásokkal adatott a közönség tudomására. A vasutigazgatóság valósággal reklámozta vonatait, hogy az egyre nagyobb számban jelentkező konkurrens vállalkozásokkal versenyképes legyen.

A legújabb menetsebesség-fokozások Németországban

Igy most a német sajtó szenzációképpen hozza nyilvánosságra, hogy a Colonia—Hamburg vonal 450 km. távolságát 56 p.-vel járja be gyorsabban a vonat mint eddig. A kereskedelmi vonatok óránként 79 km. menetsebességgel teszik meg az utat. A Dortmund—München vonalon 50 p. a menetsebesség csökkentése, a Dortmund—báselei vonatok 43 perccel futnak hamarabb, a Berlin—Aachen vonalon 73 perccel sikerült megakarítani. Valósággal nemzeti ünnep volt Németországban az u. n. Rheingold gyorsvonat forgalomba állítása. Ezt a vonatot május 15-én állították be Lucern és Anvers között, a maximális menetsebességgel és a fontosabb állomásokon minimális megállásokkal.

Az európai államok egyként valóságos versengenek egymással, hogy vona-

taik a menetsebességeket lehetőleg maximálisan állapítsák meg. Így a Páris—Marseilles vonal 869 km-es távolságát a kereskedelmi vonatok 79 km-es óránkénti menetsebességgel futják meg. Páris és Lyon között 512 km. a távolság, amit 77 km. sebességgel tesz meg a vonat óránként. Angliában a London—Plymouth vonal 364 km., melyet óránként 88 km-es sebességgel fut be a vonat. A London—Liverpool vonal 312 km-es tá-

Elítélték két hűtlen alkalmazottat, akik takarékpénztárba helyezték el a gazdájuktól lopott pénzt

(Cluj-Kolozsvár, október 9. Az Uj Kelet tud.) A kolozsvári törvényszék harmadik szekciója ma délelőtt tárgyalta Miron Anna elárúítóleány és Gebe Krisztina cselédleány bűnügyét. Az ügyészség már az elmúlt tavasszal indította meg az eljárást a két fiatal leány ellen, akik hónapokon keresztül dezsmálták gazdájuknak, Berde Annának a Ferdinand-ut 20. szám alatt levő dohánnyüzdséjét. Berde Anna feljelentése szerint a két vádlott több mint 100 ezer lejtel károsította meg s a lopott pénzen különböző toiletticikkeket vásároltak és egy nagyobb összeget pedig betétkönyvecskével az egyik bankba helyezték el.

A két leányt annakidején a vizsgálat által produkált bizonyítékok alapján letartóztatták, annál is inkább, mivel az ellenük emelt vádat részben be is ismerték.

Lezajlott a Gyógyszerészek Országos Szövetségének kolozsvári kongresszusa

(Cluj-Kolozsvár, október 9. Az Uj Kelet tudósítójától.) Vasárnap zajlott le a gyógyszerész egyesületek imponzáns kongresszusa száztöven delegátus jelenlétében. A kongresszus keretében délután az egyesületek diszközgyűlést tartottak, melynek során Ileanu professzor és Jon Murgau inspektort, a gyógyszerészek egyesületének diszelnökét ünnepele-

A kongresszus az országos gyógyszerész szövetség legaktuálisabb problémáival foglalkozott. A program napirendjén eredetileg a Casa Cercuala gyógyszerértárrakkal kapcsolatban felmerült sérelmek elleni tiltakozás szerepelt. A munkásbetegségélyezők mellett működő gyógyszerértárok ugyanis azok, amelyek a magángyógyszerészek érdekeit a legérzékenyebben sújtják. Attól el-

voiságát a vonatok 85 km. óránkénti menetsebességgel teszik meg. Hasonlóak a méretek Németországban, Franciaországban és Anglia többi vasutvonalain is.

Mi van Romániában?

Romániában a vasutak különösen pedig a menetsebességek bizony sokkal kevésbé kimagaslóak, mint a nyugati államokban. Csak most akar a CFR igazgatósága újításokat behozni és most akarja felfrissíteni a román vasutaknak a háboru pusztításai és a rossz adminisztráció által ugyancsak megviselt közlekedési ügyeit. A vasutigazgatóság már észrevette, hogy minél nagyobb a vonatok sebessége, annál több szerelvény közlekedhetik a sineken.

Például a Carpati expresszvonat beállítására nem igen élt különösebb változások a menetrendben, mert a vonat gyorsasága lehetővé tette, hogy a vonatok továbbra is ugyanugy közlekedjenek, mint azelőtt. Természetesen nagyvon nehéz a CFR igazgatóságának helyzete a mai körülmények között, a mikor a gazdasági helyzet még nem engedte meg azt sem, hogy a háboruban megrongált vonatokat és sínparókat helyreállítsák. A külföldi kölcsön reménye futi a CFR igazgatóságát, a mikor különböző reformok és a vasutközlekedés problémájának egészséges megoldására gondol.

működésével. A Demed vezetősége előterjesztette a Központ jelentését, amelyből kitűnt, hogy ez két és félmillió havi forgalmat bonyolított le s a jelen pillanatban mintegy hatmillió lej értékű raktár fölött rendelkezik. Ezután a gyógyszerészalkalmazottak helyzetéről szóló jelentést olvasták fel. A Demed igazgatósága felhatalmazást kért a közgyűléstől arra, hogy minden számla után hat ezreléket számíttson fel az alkalmazottak javára. Az igazgatósági jelentés a kolozsvári egyetemi hallgatók helyzetével is foglalkozott és két 7200 lejes ösztöndíj megszavazását javasolta. A közgyűlés egyhangulag tudomásul vette a jelentést és elfogadta az előterjesztett javaslatokat.

A diszközgyűlést délután öt órakor tartották meg, majd a két magas vendég, Ileanu professzor és Murgau údvözlése után a két vendég választott s mindketten megígérték, hogy bármikor készek áldozatokat hozni a gyógyszerészek érdekeiért.

Este kilenc órakor kétszáz területes bankett volt a City kávéházban, amelynek során számos felkőszöntő hangzott el.

Ma este nyílik meg Nagyváradon az országos vendéglőskongresszus

(Cluj-Kolozsvár, október 9. Az Uj Kelet tud.) A romániai szálloda-, kávéház-, vendéglő-, cukrászda- és italki mérőművelésosok október 10-én és 11-ikén fogják megtartani kongresszusukat a nagyvárad kereskedelmi csarnok helyiségeiben. A kongresszust L. M. Leautay bukaresti ügyvéd, a központi szervezet elnöke fogja megnyitni, a nagyvárad városához nagyteremben megtartandó megnyitói ülésén, amelyen az okiráltságú és bukovinai vendéglősszervezetek kiküldöttéi kivül résztvesznek a kormány, a parlament és a fontosabb közigazgatási szervezetek reprezentánsai is.

A kongresszus tárgysorozatának fontosabb pontjai közül felemlítünk az ital mérési-jog és az általános ipartörvény revíziójának kérdését, a szesz törvényben foglalt sérelmek, a tisztességtelen verseny elleni védekezés, a szekultortörvény szerleemes intézkedéseinek, a záróamizériáknak, az ellenőrző hatóságok tulkapásainak s a különböző sérelmekkel szemben nyitandó igazorvosások problémáit, amelyek evült a vendéglős szakma sérelmeit képezik. A kongresszusnak célja tulajdonképpen ezeknek a sérelmeknek az eliminálása és a vendéglős-szervezetek tagjainak gazdasági helyzetét tisztázni egy szanálási akció megindítása érdekében.

A kongresszus széleskörű akciót kíván megindítani az idegenforgalom fokozásnak fellendítésére s ennek intézményes biztosítására a kortátozó intézkedések megszüntetése által. Ebbe az akciójába a kongresszus az ország összes gazdasági szervezeteit be akarja vonni.

A kongresszus napirendjén szerepel még az országos szövetségbe tömörülő falusi italmérési sérelmeinek ügye is s ennek keretén belül a vasárnap záróra megszüntetése.

A kongresszussal párhuzamosan a kereskedelmi csarnok helyiségeiben országos szakkiallítás lesz, amelyen a konyha- és asztalterítés művészete, a cukrászművészet, five o'clock megrendezése, a modern hotelszobák berendezése, az invenc ételek készítése és szervirozása, különböző sörcsarnokok és feldisított pezsgőssátrak lesznek bemutatva.

Az ünnepélyes megnyitás 10-én este nyolc órakor lesz, meghívott közönség jelenlétében.

A ka

A napokban Keren Hajje illusztris veskyt lapunktuk be Erdélyben érdekes egyéniséget ra körünkben sikerült oly munkatársi amely méltó a nagy eszm Erdélybe jóraban feleml asszonyt, az lo nőalakját, mertevü be vid Spieglét, legmozgalomban néhány vasóinknak:

Dr. Revalban szományait Szerorvosi diplomaszerezte. A vezte meg a gitőszervezet kiütéses-tiúsan végezte o tezek érdeké zokban. Ugy részét a zsidó nak is szenté meny megt közre.

A háboru zium megszradhatatlan Keleteurópa megszervezet sülését. Tiz é kuratóriumán je annak a eredményve a ber oktatás zsidóság meg miát és a kul la dr. Rahel élnöke a kény részt v esztországi zsidó és cion munkájában

logi tanulmán osztrák állam bett és 1923 csos nyugdíj let teljesen i kenységének pése óta rész a háboru ki volt bécsi lev dal ezelőtt m zeitungnak ny töie, tárcairój Jelenleg a Sz írodalmi és sz cionista újság munkatársa.

Tollából ed Die Genesung Besuch in Er jelent meg. O mannak íroda mos éven ker kesztette a Z Munkatársa a meztelenő En

JOSIF IZRAEL szücsmester Cluj (Kolozsvár) Cal. Victoriei (v. Kossuth Lajos-ucca) 2. szám. Nagy választék mindenféle szőrméből. Lelkiismeretes kiszolgálás garantálva.

KALODONT

FOGKRÉM

az új, lakkozott tubusban.

Sarg

Sarg Kalodonttal való mindennapi fogápolás ad friss egészséget.

A nagy erdélyi Keren Hajjeszód-kampány külföldi munkatársai

A napokban meginduló nagy erdélyi Keren Hajjeszód kampány, amelynek illusztris vezetőjét, dr. Jehuda Willenskyt lapunk tegnapi számban mutatuk be Erdély zsidóságának, néhány igen érdekes és kiváló zsidó vezérégyéniséget fog hosszabb tartózkodásra körünkbe hozni. Dr. Willenskynek sikerült olyan elsőrangú erőkből álló munkatársi gárdát összetoboroznia, amely méltóan fogja reprezentálni azt a nagy eszmét, amelynek hírneveként Erdélybe jönnek. E munkatársak sorában felmentjük dr. Rahel Klompus asszonyt, az északi zsidóság kimagasló nőalakját, dr. Ottó Abelest, az ismeretevű bécsi író, továbbá dr. David Spieglét és Levantont, a cionista világmozgalom régi harcosait. Alábbiakban néhány szóval bemutatjuk őket olvasóinknak:

Dr. Rahel Klompus

Revalban született. Középiszkolai tanulmányait Szentpéterváron végezte és orvosi diplomáját a dorpáti egyetemen szerezte. A világháború alatt ő szervezte meg a menekülők és katonák segítőszervezetét és dacára a dühöngő kiütéses-tífuszjárványnak, önfeláldozóan végezte orvosi munkáját a zsidó betegek érdekében a különböző kórházakban. Ugyanakkor idejének nagy részét a zsidó községtanács munkáinak is szentelte és számos fontos intézmény megerősítésében működött közre.

A háború után a revali zsidó gimnázium megszervezéséhez fogott és fáradságtalan tevékenységének köszönhetően Keletről a legnagyobbat és legjobbat megszervezett héber gimnáziuma létesítését. Tíz éve vezetőtagja az iskola kuratóriumának és ő a kezdeményezője annak a mozgalomnak, amelynek eredménye a héber gimnázium és héber oktatás államosítása. 1926-ban a zsidóság megkapta a kulturális autonómiát és a kulturális egyetlen női tagja dr. Rahel Klompus lett aki egyúttal elnöke a kulturális bizottságnak. Tevékeny részt vett dr. Rahel Klompus az esztországi Keren Hajjeszód és más zsidó és cionista intézmény és testület munkájában is.

Dr. Ottó Abeles

logi tanulmányainak befejezése után az osztrák államvasutak szolgálatába lépett és 1923-ban, mint jogügyi tanácsos nyugdíjaztatta magát, hogy idejét teljesen irodalmi és cionista tevékenységének szentelhesse. Herzl fellépése óta részt vesz a mozgalomban és a háború kitöréséig a Die Welt-nek volt bécsi levelezője. A néhány hónapnál ezelőtt megszünt Wiener Morgenzeitungnak nyolc évig volt szerkesztője, tárcáirója és színházi kritikusa. Jelenleg a Neuer Wiener Journal-nak irodalmi és számos külföldi, valamint cionista újság és folyóiratnak állandó munkatársa.

Tollalál eddig Jüdische Flüchtlinge. Die Genesung című verseskötete és Besuch in Erez Israel című utleírása jelent meg. Ő adta ki Hugo Zuckermannnak irodalmi hagyatékát és számos éven keresztül Bató Lajossal szerkesztette a Zionisches Almanach-ot. Munkatársa az Eschkol kiadásában megjelent Encyclopädie Judaica-nak.

Most vannak sajtó alatt Die sterbende Judenstadt és Portraits Jüdischer Frauen című könyvei.

Dr. David Spiegl

Csernovitzban végezte középiszkolai és Bécsben egyetemi tanulmányait, ahol filológiai és filozófiai studiumokkal foglalkozott. A háború alatt katonai szolgálatot teljesített és annak befejezése után a bécsi egyetemen megszerezte tanári diplomáját és a filozófiai doktorátust 1918-tól Palesztinába költözött a csernovitzi leánygimnázium tanára volt.

Már mint diák élénk részt vett a zsidó és cionista mozgalomban és 1921-ben mint önkéntes munkatárs a bukovinai Keren Hajjeszód munkáját, majd később öt éven keresztül a romániai központi Palesztina-hivatal munka-departementjét vezette. 1923. és 1924. években a csernovitzi Das Freie Wort című hetilap szerkesztője volt. 1926. év elején Palesztinába költözött és

tanára let a telavivi tanítónőképzőnek, jelenleg a haifai reáliskolánál működik amely most a Keren Hajjeszód direktoriumának kérésére az erdélyi propaganda-munka céljára szabadságolt. Palesztinában munkatársa számos pedagógiai folyóiratnak és újságnak.

Levanon

Palesztinában született és a jeruzsálemi szeminarium elvégzése után Jeruzsálemben és Konstantinápolyban tanított. 1912-ben a zürichi egyetemen képezte tovább magát, a háború alatt tanár és újságíró volt Konstantinápolyban.

A keleti cionista föderáció és a Pa-

lesztinai propagáló társaság munkájában élénk részt vett és szerkesztője volt a konstantinápolyi cionista lapnak, valamint vezetője a cionista információs irodának. Maid visszatért Jeruzsálembé és a Haarez munkatársa lett. Azután Bécsbe költözött és átvette a Journal d' Orient szerkesztését. Ezután ismét hosszabb ideig tartózkodott Svájcban és mint a zürichi cionista szervezet központi bizottságának tagja, értékes tevékenységet fejtett ki a zsidó egyetemi hallgatók érdekében. A regáti Keren Hajjeszód meghívására 1925 és 1926-ban nagy sikerrel működött közre a Keren Hajjeszód munkájában.

A zsidó Simon Aschkenazi tanár lesz a lengyel delegáció vezetője a Népszövetségénél

Varsó, október 9. A lengyel kormány elhatározta, hogy a Népszövetségénél való képviseletével a zsidó Simon Aschkenazi professzort bizzza meg.

Aschkenazi tanár a parlamenti kormánybörök elnökével, Slawek ezredessel hosszasan értekezett és a tanácskozás során behatóan tárgyalták meg mindazokat a problémákat, amiket Lengyelország a Népszövetség útján kíván megoldani. A részletes tárgyalások befejezése után a kormánypárti blokk elnöke formális kérdést intézett Aschkenazi tanárhoz

hajlandó-e élére állani annak a delegációnak, amely a lengyel köztársaságot képviseli a Népszövetség előtt. Ha erre vállalkozik — ugymond Slawek ezredes — akkor a kormány Aschkenazit állandó népszövetségi delegátussá nevezi ki.

Aschkenazi tanár a lengyel köztársaság első éveiben már képviselte Lengyelországot a Népszövetségénél. Azonban a lengyel nacionalisták állandóan támadták zsidóvála miatt, ami a kiváló, nemzetközi vonatkozásokban is kimagasló jogtudóst annyira elkésztette, hogy be-

adta lemondását. A nacionalisták nem találtak erre a fontos szerepre megfelelő embert, úgy hogy később maguk is belátták hibájukat és szívesen látták volna a zsidó notabilitást a delegáció sorában. Aschkenazi professzor azonban valahány szor a kormány fölkerlte a delegátusi méltóság vállalására, mindig visszautasító választ adott. Most azonban, amikor Lengyelországban a lelkek konszolidációja is helyreállott, valószínűnek tartják, hogy a megbízatást el fogja fogadni.

Százezer textil munkás áll sztrájkban Lodzban

A szocialisták kormánybuktató akcióra akarják kihasználni a sztrájkot

Varsó, október 9. Közölte az Uj Kelet, hogy a lodzi textil munkások egy része bérkérdések és a munkanap megrövidítése érdekében bérharcot indítottak. A munkások és munkaadók képviselői több ízben tanácskoztak, azonban minden eredmény nélkül. A tárgyalások elhúzódásának azonban mégis van egy látható eredménye: nevezetesen, hogy most már nemcsak a szocialista szakszervezetekhez tartozó munkások léptek sztrájkba hanem a keresztény szakszervezetek és a nemzeti munkáspárthoz tartozó textil munkások is csatlakoztak a szocialistákhoz és kiadták a sztrájk jelzését.

Ezzel a hatalmas textilközpont munkásainak 90 százaléka, vagyis százezer munkás lépett sztrájkba. A tegnapi napon Bartel miniszterelnök több ízben tanácskozott Jurkiewicz munkaügyi miniszterrel. A kormány Lodz város kormányzóját a sztrájk ügyében Varsóba kérte. A kormány egyúttal intervenciót a munkaadóknál is, ami azonban nem vezetett

eredményre. A lodzi gyárosok a textilipar mai siralmas állapotában tarthatatlannak minősítik minden béremelést. A miniszterelnök erre magához kérte a nagyipar néhány képviselőjét és tanácskozott velük, azonban ez a konferencia sem vezetett eredményre. Keddre a miniszterelnök újabb konferenciát hívott egybe, amelyen részt fognak venni a munkaadók és munkások képviselői is.

A sztrájk eddig teljes nyugalomban zajlott le és zavargásokról eddig nem jött jelentés. Ha azonban a kormány nem talál kiutat a súlyos szituációból a helyzet nagyon ki fog élesedni. A lapok közül némelyek azt állítják, hogy a sztrájk mögött a szocialista párt politikai munkája érezhető. A szocialisták ugyanis éles ellenzékben állanak a kormánnyal szemben és a sztrájkot szeretnék politikailag kiaknázni.

A munkaadók a sajtónak adott nyilatkozataiban kijelentették, hogy a sztrájk számukra hátrányos. A gyárak ugyanis

el vannak halmozva a túlprodukciónak révén áru fölösleggel és néhány hetes munkaszünet szinte kívánatos a gyárak számára.

Vakmerő rablógyilkosság a hesseni herceg darmstadti palotájában. Darmstadtból jelentik, a vasárnapról hétfőre virradó éjjel a hesseni herceg lakosztályában vakmerő rablógyilkos merényletet követtek el. A rablók, akik a palotába behatoltak, az éjféli után hazatérő Hardenberg gróf udvari marsallt leütötték, kirabolták és kulcsait elvéve, a szobákban minden értékes tárgyat összeszedtek. Hardenberg később magához tért és a telefonhoz vonszolva magát, értesítette a rendőrséget a történetéről. Röviddel azután azonban újra elájult és kórházba kellett szállítani, ahol most súlyos betegen fekszik. A rendőrség megindította a nyomozást és hír szerint már a merénylők nyomában van.

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdelyi és bansági zsidóság napilapja.

Főszerkesztő: Dr. Marton Ernő.
Felelős szerkesztő: Jámbor Ferenc.
Az Uj Kelet cikkeinek utanyomásait csak forrás megjelölésével engedjük meg.

— Orvosi hír. Dr. Gruber Farkas a Park-Szanatórium rádióosztályának vezetőorvosa rendelését röntgenkészülékkel kibővítve áthelyezte Széchenyi-tér 8. szám alá. Rendel. d. e. 7-9-ig, délután 2-5-ig.

— Figyelmeztetés állampolgársági ügyben. A kolozsvári Curtea de Apel mellett működő állampolgársági felelősségi bizottság újabb a következők ügyében döntött: Vád. David Moise, Fr. Fisching, Hunedoara, E. Goldberger, Gergely Tiefengruber, Petroseni, Simion Falk Copalnic-Mământur, Ludovic Ringleer Chitid, Adolf Friedman, Alios Löfler, Meister Alexandru, Cluj, Regina Hirschkovits, Joan Baruch Turda, Hermann Riesel Cegagiu de Jos, Vád. Iul Steinberger Bălesti, Salomon Weingert Sient-Mare.

— Holnap indul az új Zeppelin Amerikába. Friedrichshafenből jelentik: Az új Zeppelin ma tette meg utolsó próbatelját, melyen az új rádiókészülékkel próbálták ki, a Bodeni-tó fölött. Bár erős szélvihar volt, mely akadályozta a leszállást, a hatalmas léghajó végül mégis minden baj nélkül sikerült a hangárba visszavontatni. Jelenleg nagy sietséggel végzik az utolsó munkálatokat az amerikai utra, melyre az eddigi tervek szerint szerdán száll föl a Zeppelin gróf Eckener dr. vezetésével.

A Dr. Nosedá szappantartón nem könnyűsodok el a szab **Lyukas** pipereszappan

— Frigyes főherceg aranylakodalmát ill. Magyaróvárról jelentik, hogy Frigyes főherceg hétfőn délelőtt tartotta meg aranylakodalmát Izabella főhercegnővel. Az aranylakodalmat pártminik felkelték szerencsekívánatokkal halmozták el.

— Patkányok és egerek irtása legbiztosabban a Ratopax-szal történik. A Ratopax nem szörvényszerű, hanem teljesen károsítja a patkányokat és egereket. Kezélés végtelenül egyszerű, embernek és háziállatnak nem árt. Olcsó, mert egy 115 lejes üveg tartalma elegendő egy polgári házhoz. Romániai vezérkísélete a Chamorom Institut Chimic, Satu-Mare, mindenkinek készségeit küld ismeretlő: és bizonyítványt, melyek a tökéletes hatékonyságot igazolják. Azon helyekre pedig, hol gyogszerterekben vagy drogeriákban nem lehet megmenni, küldi a Ratopaxot, mely szabadalmazva van, ugyancsak kipróbálva és ajánlva minden káros bet- és kulliföldi tudományos intézmény részére által.

— A német újságírók kongresszusa. Berlinből jelentik: Tegnap nyílt meg a német birodalom fővárosában az újságírók kongresszusa, amelyre ötszázánál többen jelentek meg. A tanácskozásokat dr. Liegnitz nyitotta meg terjedelmes beszéddel, amelyben vázolta az újságok gazdasági helyzetét, majd az újságok aktuális problémáit ismertette. „Egy ország — zárta beszédét — és egy nép, amelynek olyan sajtója van, hogy olyan kiállítást tud rendezni, mint a Pressa Kölnben, az olyan ország politikai balsorsa és súlyos gazdasági helyzete ellenére is a kulturális élet áll.” A gyűlés legfontosabb határozata, hogy a lapok presztízsének érdekében a szövegrészben minden reklámozott közleményt külön meg kell jelölni. Elhatározták, továbbá, hogy a lapok terjedelmét nem fogják bővíteni, ellenben a jövőben nagyobb súlyt helyeznek a közlemények kvalitására.

Postai küldeményeknél 20% engedmény!

Uj Guinea sziget kannibáljai lemészárolták és megették a holland adószedőket

PÁRIS, október 9. Hágai jelentés közli Uj Guinea szigetről, hogy a sziget bennszülettei megtámadták a holland adószedőket és lemészárolták őket. A kannibálok nagy lakomát rendeztek a szerencsétlen hollandusok húsából és lakmarozás közben szokásos győzelmi táncokat lejtették. A holland kormány vándorló expedíciót indít ezek ellen a vad bennszülettek ellen.

Harmincegy egyetemi tanár, író kerül a vádlottak padjára az első japán kommunista pörben

BÉRLIN, október 9. A Wolff távirati iroda tókiói jelentése szerint a legelső japán bíróság a napokban fogja tárgyalni annak a 31 őrizetbe vett egyetemi tanárnak trónok és művészek a bírák, akiket kommunista üzemekkel vádolnak. A bíróság valószínűleg az összes vádlottakat halálra fogja ítélni, mert a japán törvény értelmében a kommunista propagandáért halálbüntetés jár. A letartóztatott vádlottak tudják sorsukat és szívesen nyugalommal fogadják a bekövetkezendőket.

Venezuelosz Belgrádba érkezett, a jugoszláv-görög tárgyalások lefolytatására

BELGRÁD, október 9. Venezuelosz görög miniszterelnök ma délelőtt a jugoszláv fővárosba érkezett. A miniszterelnök érkezése után a délután folyamán külön kihallgatáson jelenik meg Sándor királynál s holnap megkezdik tárgyalásait Korosec jugoszláv miniszterelnökkel és Sumenkoviccsal, az ideiglenes külügyminiszterrel a Görögországot és Jugoszláviát közösen érintő kérdésekről. Venezuelosz mint ismeretes Párisban tárgyal már Marinkovics genfi jugoszláv fődélegatússal is s most a vele megkezdett tárgyalások eredményeit szövegezik le. Marinkovics Párisból elküldötte a jugoszláv kormányt Venezueloszsal lefolytatott tárgyalásainak anyagát és a létrejötte megállapodásokat. A jugoszláv főváros sajtója melegen ünnepeli Venezuelosz Belgrádba érkezését. Údvözlök benne a szerbek régi barátját, kinek országával Jugoszláviát annyi közös fontos érdek fűzi össze.

— Eljegyzés. Rubin Hermin Moisein és Luger Adolf Viseul de sus jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)
— Fédér Hedda. Sibiu és Dászkál Hermann Dei jegyesek.

— Orvosi hír. Dr. Löwenstein Lajos belgyógyász-röntgenológus (Tg.-Mures (Marosvásárhely). Főter 28-30, szabadságáról visszaérkezett és rendeléseit újra megkezdte.

— Megjelent a Mult és Jövő október havi száma. A gyönyörűen illusztrált új számból közöljük a következő tartalmat: dr. Büchler Sándor: A kongresszus. — A zsidó kongresszus humor. — Somlyó Zoltán: A császár és a rabbi. (Vers). — S. J. Agnon Jeruzsálem legendáiból. — Dr. Karl Schwarz Berlin: A siketnéma festőművész. — Dr. Seltmann Rezső: Az orvos a mágván. — Egy orosz-zsidó író levele Achad-Haamhoz a kiseneyi pogrom után. — Dr. Winkler Ernőné Munkácsi Nóéni: A jó Isten nagy, aranyos kertjében. (Vers). — Révész Béla: Gideon a háborgó Sajkán. — Dr. Blau Lajos: Mit tettek a zsidók a tudományért? — Patafi József: Egy félbeszakadt végrendeletből. — Raab Mihály: Megtalálom-e? (Vers). — Kredens Komlós Aladár: Különvélemény a névmagyarosításról. — Egy telavivi gyermek kioktatta Bialikot és Ravnitzkit. — Házasságközvetítés, vagy szerelmi házasság? — Margitai László: Kaméleon. — Egy héber köl-

tó hagyatékából! (Klein Sámuel versei). — Löw Imánuel ötvenéves jubileuma. — Tolhegyről. — Zsidó humor. — Új könyvek. — Az illusztrált számot október hó 5-ikén küldtük szét az előfizetőknek. A Mult és Jövő romániai szerkesztője Cluj, Str. Majorescu 12.

— Hathónapi fogház és százezer lej kártérítés gondatlanságból okozott emberölésért. Hajdu András köznéven ismeretű lakos az év február havában a falu korcsmájában összeverekedett régi haragosával Bartha Antallal. Hajdu verekedés közben revolvert vett elő és Bartha mellének szegte. „most rögtön meghalsz” kiáltással. A revolver csakugyan elszűnt s szíventalálta Barthát, aki azonnal szörnyethalt. A marosvásárhelyi törvényszék gondatlanságból okozott emberölés vétségében mondotta ki bűnösnek Hajdút, akit hathónapi fogházra és a meggyilkolt Bartha családjának fizetendő százezer lej kártérítésben marasztalta el.

— A Habima tízéves jubileuma. Tel-Avivól jelentik: A héber nyelvű Habima ez év október 8-ikán ünnepelte fennállásának tizedik évfordulóját. A színtársulat, amely Moszkvában szervezkedett és itt aratta első nagy sikerét, első jubileumát Tel-Avivban. Erec Jisrael földjén ilte meg. Tel-Aviv a Habimának telket ajándékozott, hogy a héber színtársulat arra építhesse színházát. A jubileum ünnepségekre ki-

Mozielőadások a Magyar Színházban, Naponként csak 2 előadás:
Fél 4-kor és fél 6-kor.
Helyárak: Földszint és páholy: 20 lei. Erkélyülés: 10 lei.
Ma utoljára:
Tanu a nászágyban
Főszerepben Clara Bow.
Csú örökön és pénteken:
Fekete rózsza
Amerikai filmek 10 felvonásban.

jelölt bizottság Hénli Chaim Nachman Bialik, a nagy zsidó lírikus áll. Az ünnepségek középpontja egy díszelőadás volt, amit a Habima-együttes játszott. Ebből az alkalomból a legjobb palesztinai héber termékek kerültek előadásra. A jubiláris bizottság emlékkönyv kiadását határozta el, amelynek szerkesztését Bialik vállalta. Konstantin Stanislavsky, a moszkvai művész-együttes megszervezője, valamint Arnold Zweig költő tagjai a jubiláris bizottságnak.

— Anglia aranyát szállít az Egyesült Államoknak. Londonból jelentik: Az Angol Bank az elmúlt pénteken egy millió fontsterlinget érő aranyrudat küldött a „Mauretania” gőzessel Newyorkba. Szeptember 24-ikétől október 2-ika közötti időben a németek is aranyat vásároltak Angolországban. Az eddigi vásárlások értéke 4 és fél millió fontsterling.

— Betiltották a jegyzők egyesületének kongresszusát. Bukarestből jelentik: A jegyzők egyesületének országos elnöke, Buha Iuzosi városi tanácsos kongresszusra hívta össze az erdélyi és bansági jegyzőket október 15-re. Amint a Patria értesül, a belügyminiszterium a kongresszus megtartására nem adott engedélyt.

— A prágai nemzetközi gazdasági konferencia vámtarifai leszállításával foglalkozott. A prágai nemzetközi gazdasági konferencia a napokban fejeződött be. A konferencia határozatai különösen a nemzetközi vámrendszer szempontjából igen nagy fontosságúak. A konferencia többek között elhatározta egy nemzetközi gazdasági jegyzőkönyv felfektetését, amely magába foglalja a Népszövetséghez tartozó összes államok gazdasági kötelezettségeit és kereskedelmi konvencióit. E szerint minden államok kötelezik magukat arra, hogy ne emeljenek tovább a vámtarifákat, csak egy előző meg egyeztetés esetén. Egy másik határozat a vámtarifai progresszív leszállításával foglalkozik és felhívja mindazokat a kormányokat, amelyeknek delegátusai vannak a Népszövetségben, hogy egy kollektív szerződés alapján mondják ki, miszerint felállítják a jelenlegi vámtarifai felemelésének egyetemes korlátozását.

Az Erdélyi Keren Hallszód nagynevű vendége, Dr. Abeles Ortó, a Wiener Morgenzeitung v. fő-szerkesztőjének műve:

Die Genesung
Költevények. Ára kötve 60 lej.
Besuch in Erez Israel
A szerző legutóbbi palesztinai tanulmányútjának leírása. Ára kötve 62 lej.
Kaphatók az Uj Kelet könyvosztályában.

Hirdessen az Uj Keletben

Postai küldeményeknél 20% engedmény!

Kislakások és irodák részére nélkülözhetlen bútordarab
Nappal szék éjjel ágy
Praktikus, kényelmes és elegáns. — Teljesen féregmentes.
1500 lejtől már beszerezhető.
Medgyessy Ferenc autogén hegy., Cluj, Calea Decebal No 74.
Kedvező részletfizetési feltételek

Vegyileg fest, tisztít CZINK, Cluj.

Szerda,
A
a kolozs
Az erdély
és a szok
térő berer
speciális
életünkben.
bankoknak
a szövetez
kezelekek
formájukba
különleges
amidőn a g
máiról esik
kozathatók
nek egész
adatok var
rint csupán
ladja a 10.0
akik a kish
blémák hel
sánál közve
vannak, nem
lis probléma
közül, ha n
mindenesetr
kérdés.
Az erdély
többé-keves
són folyosít
vel ezelőtt e
csőbb volt a
lek által sz
helyzet azóta
22-24 száza
dig 20, sőt 3
kamatja. E
nehezen kon
kamatlábese
jutott nyugv
ugyanabban
mények köz
goznak az e
tikusok mind
ról beszélnek
bankok kam
szonyokkal
gadhajúk ki
cialisan Cluj
reskedelmi k
kal kapni, s
16 százalekka
Kérdés azo
mázhatók az
még a legsz
át is a kishit
gyobb intez
ugyams anna
jából, mely a
tosul, egy ta
jelent csupán
tenciának az
reskedő, vagy
élvez, ha ez
lelek számára
lekben még
lett sem kap
lehet egyes
lejes kölcsönt
ben is csak
ható meg, má
tulajdonos és
női szakértő
belezési költ
gítják meg az
cionális esetek
Jes kölcsönöke
lehet kapni, a
műnikeiből tu
Nyilvánvaló
kok a maguk
tevékenység
képen függetle
illetve a zálog
na összeméren
örökéletű törvé
cáfolat minden
a pillanatban,
helyzetben lesz
jobb és olcs

Az élő butor

Ira: JEFIM SOSULJA.

I.

Ika ur egy embernek a hátán ült, aki kezeivel és térdjeivel a földre támaszkodott. Az ember Ika urnak volt a karszéke. Nagyon kényelmes volt ez a szék. A szék ülése meleg és biztos volt. A szék háttája pedig gyöngéd és ruganyos. Tudniillik a szék háttáját egy fiatal, egészséges asszony képezte, mozdulatlanul állva a szék ülőkéje mögött. A szék karfái viszont, melyeken Ika ur kezei nyugodtak, két növényben levő leány gyönyörűen kiképzett vállai voltak. A kislányok ép elég erősek voltak ahhoz, hogy Ika ur súlyos kezeit horizálják és elég találatoknyak ahhoz, hogy ép akkor nevesse, amikor egy tulkultúrált embert a melankólia lepi meg és kivánságot érez arra, hogy széke karját mosolyogjanak.

Ika ur nagyon gazdag ember volt és a maga módján nagyon kedélyes. Elő karszékeit nagyon kímélte. A férfiak, akinek a hátán ült és az asszonyt és a leányokat is és székeknek összes többi részét bizonyos órában felváltották. A felváltás mindig úgy történt, hogy a szék egyes élő részei a nagyság, a test felépítése és tulajdonsága szerint teljesen kiegészítették egymást.

Ika ur szerette a székeit és mindig valamelyiken ült, ha gondolkodott. Ebben a pillanatban ép a titkára zavarta meg gondolkodásában.

— Mit akar? — kérdezte gyengéden Ika ur.

— A balkeze az egyik küllő eltörött, — jelentette a titkár.

— Egészen eltörött?

— Igen.

— Temetés is lesz?

— Igen.

— Hogy történt? Nagyon jól tudja, hogy nem szeretem a vigyázatlanságot.

— Szerencsétlen véletlen volt, Ika ur. A nagyságos asszony le akart menni a strandra. A kerekek tulgyorsan forogtak és a nyelvek kerék küllője eltörött. Azonnal meghalt.

— Merre ideig tanult ez a gyászos véget ért küllő — kérdezte Ika ur, elgondolkozva.

— Két évig.

— Van tartalék?

— Ép elég, uram.

— Hozzon elém egyet.

Pár pillanat múlva Ika ur előtt egy fiatal ember állt erős karokkal és lábakkal.

— Melyik kerék számára? — kérdezte Ika ur tárgyilagosan anélkül, hogy feltekintett volna.

— A nagy kocsi első kereke számára.

— Jól! Megmondta a szükségeseiket neki?

— Még nem.

— Akkor majd én beszélek vele.

Ika ur most félreült és nyugodtan kérdezte: Ön mind kerékküllő akar nálam szolgáltatást teljesíteni?

A férfi, aki dologiasodni készült, kérdéssel válaszolt: Mik lesznek a köteleseim?

— Ön a nagy abroncsba fog fogózkodni a kezeivel és lábával és forgatni fogja a kereket. Ez a kötelessége. Majd megfeszítjük rá. Kezdetben nem végez felelősségteljes munkát. Nincs tehát semmi oka arra, hogy féljen.

— De miért van erre önnek szüksége?

Ika ur nyugodtan válaszolt: Drágám, az alkalmazottaimmal szemben nem tartozom magyarázattal. Magyarázatot különben sehol sem adnak s ez nagyon meg is nehezítene a dolgot. Ha magyarázatot kíván, akkor nincs szükségem önre! Ha van más foglalkozása, akkor nézzon az után! Mindenki úgy él és dolgozik, ahogy akar és ahogy tud.

— Az a körülményektől függ, Ika ur.

— Kérem, ha nem tetszik, mehett!

— Ika ur kérem, én úgy érzem, hogy a könyvelés az igazi hivatásom. Ebben a szakmában tudnám vívni valamire. Nincs szüksége könyvelőre?

— Sajnos nincs, — válaszolta Ika ur

egy kis gondolkodás után. Már ép elég könyvelőm van. De szükségem van egy ágy lábára. Az ön testalkata látom, nagyon erős lenne erre.

— De hogy gondolja én ezt az ön szellemi képességeim mellett? — kérdezte aggodalmaskodóan a férfi.

Ika ur elgondolkozott és így mondta: — Azt nem tudom, de hivatam a házi tudomány és megkérdezem tőle.

S lényeg, Ika ur eszengedett és a szobába egy őszhajú tudós lépett, aki Ika ur eljárási könyvtárában volt alkalmazva a számos tudós, irodalmár és költő mellett.

— Befülhetek az az ember sajátos szellemi képességei dacára nálam az ágyláb-szolgálatot? — kérdezte Ika ur.

Az idős tudós hangosan és ayomatékkal mondta: Majdnem minden ember lehet ágyláb. Minden a körülményektől függ.

A tudós megfordult és kitért a szobából.

— Látja uram — mondotta Ika ur — a tudomány igazat ad nekem.

— S mi a fizetés? — kérdezte a fiatal ember.

— Amnyi, amennyit ön ér. Nem akadom, mindazonáltal ne kérjen nagy összegeket. Egy sem adom meg.

— Mint könyvelő százhusz rubel havii fizetésem volt és a karácsonyi gratifikáció. De mint ágyláb... nem tudom... még soha sem fölöttem be ilyen posztot... Intelligens ember vagyok. Ika ur, sőt még nyelveket is tudok. Nincs alkalmasabb állása számomra?

— Ez nem érdekelt — mondotta Ika ur. Az ön intelligenciája egyáltalán nem érdekelt. A szellemi szükségleteim számára megvan a külön hivatalnokai törzsem. Vannak specialistáim a szórakozás, az elfoglaltság, a helyeslés és minden egyébek számára s ezekivül vannak még külön ellenség-specialistáim és barát-specialistáim. Dilettánsokat ebben a beosztásban egyáltalán nem tudok elviselni. Mindegyik megkapja nálam a fizetését és így dolgoznak kielégítésemre. Az ön esetében csak az ön ereje és termete érdekelt. Majd megtanítják arra, hogy miként tartsa az ágyamat s hogy holdfény esetében hogyan hordja körül a kerékben.

— Csak az ön kötelessége az ön ágyát hordozni?

— Nem. Az ön kétágyas, mozgatható ágyamat hat láb hordja. Hat ember. Ha különös előmenetelt tanult, majd megteszem valamelyik elülső lábba. Tudniillik az elülső lábakon nyugszik a felelősség. Ezek fűrkészik ki az utat s ezeknek van alkalmuk kiválasztani kertem legszebb helyeit.

— Ötszáz rubel fizetést kérek ezért havonta. A fizetés eszéjén és tizenötödikén.

— Jól. Jelentkezzék az irodámban.

Ika ur felemelkedett és a székének a következőket mondta: Most felváltathatják magukat.

II.

Ika ur panaszkodott:

— Nem bírom tovább. Fáradt vagyok. Minden ellenszenves számomra. Minden fáradságom hiábavaló. A butoraim nem alkalmasak. Tegnap a székem betegedett meg. Milyen kínos! A könyvtárban a legnagyobb rendtelenség. Elő könyveim gyűlölnék. Nem hallgatnak reám. Dolgozószobámban a tapéta romlott. Olyan időben nevelnek, amikor nem kell. Gyönyösan nézek. Ha tovább így tart, igazán nem tudom, mit tegyek.

A főbutormester, mint minden mester, dörmögött: Lehetsélen, uram, lehetetlen, engedje meg azonban, hogy utána nézzek a dolgok. Személyesen fogok meggyőződni.

Ika ur és a főbutormester a dolgozószobába mentek.

Ez a szoba Ika ur lakásában a legérdekesebb helyiség volt. A falakra nagy arany óválisok voltak rajzolva. Mind-egyik óválisban egy ember arca rejtőzött. Ezt a helyiséget egy híres amerikai mérnök építette s a maga nemében a technika csodája volt. Ika ur szobájának tapétája háromezer emberi arcból szövődött. Egyik arc teste sem volt látható.

Az élő tapéta mozdulatlan volt. Hat-ezer szem tekintett sivarán, kiüritett kifejezéssel alá.

— Rettenetes, hogyan kancsalítanak — panaszkodott Ika ur. Ez itt például gyakran alafomosan nevet. Ezenkívül nyomják a kedélyemet.

A főbutormester kimondottan aggodalmaskodó arckifejezéssel tekintett végig az élő maszkokon s mint egy villanyos-szerelő, aki a szoba világítását próbálja ki s a villanyos kapcsolót elcsavarintja, csettintett egyet. Es vezényelt: Vi-dá-mian!!

A jelre a tapéta felnevetett. Háromezer emberi arc, háromezer férfi és nő, ifjú és leány nevetettek.

Megint csettintett egyet, és vezényelt: Szó-mo-ru-an!!

A tapéta megszűnt nevetni. Az arcek elkomolyodtak.

— Minden rendben van, uram.

— Nem. Téved, ha azt hiszi, hogy rendben van. Épenséggel nincs rendben.

A főbutormester hallgatott. Ő nagyon jól tudta tudniillik, hogy mi a baj oka. Ika ur arca a dolgozószoba parkányzatának egy részével megcsalta a férjét. Pedig hogy hitt az ifju szeméinek! Hogy hitt azoknak! Ha Ika ur szomorú volt, akkor részvétet kért a tapétától. S ilyenkor úgy tűnt neki, mintha a parkányzatnak ép az a része, ahol az ifju áll, adott volna a legtöbb részvétet.

A főbutormester kiment.

Ika ur elgondolkozva járt fel-alá a könyvtárban. Unatkozott és szórakozni szeretett volna.

Egy költő új verseiből kívánt felolvasni.

— Mejjén az ördögbe — mondta Ika ur. Azután kiáltott: A 27-es szám hozzáml!

A 27-es volt a legromosabb az ellenség-specialisták közül.

Ika ur a széke után kiáltott, leült és az ellenség-hivatalnoknak jelt adott: Beszéljont!

Az ellenség megkezdte: Boldog vagyok hogy ön egy hülye. Remélem, hogy minden az ördögbe lesz, önnel együtt. Ön a legsikertelenebb bolond, akivel életemben találkoztam. Ön embereken ül, embereken alszik, embereket készített arra, hogy s szükségleteit kielégítsek. Uram, ebből az egészből nem sül ki semmi. Ön olyan elhagyatott, mint az akasztott holtteste, mint egy ló a vágóhidon.

— Meg kell adnom, nagyon csinos hasonlatok — ráncolta Ika ur a szemöldökét.

— Jobbakat igazán nem érdemel. Most például a parkánnyal csalta meg a felesége... Holnap a széklábbal és az asztallábbal fogja megcsalni. Ime, ez a szerencséje és a gazdagsága. Így rohad ön élő ember léte. Tudniillik nem lehetséges, hogy emberek testére és lelkére építse fel valaki a létét. Csak nem gondolja, hogy ez jól fog végződni? Ebből lázadás lesz. Az ön asztalai, székei, kerekei, tapétái, butorai, miadaz, amivé ön az emberiséget változtatni törekszik, fel fog emelkedni és darabokra törni önt. Ha bármi volt valaha és bármi van most és bármi lesz még ki tudja meddig, — az ember mégsem küllő a kerékben! Az ember nem alkatrészt! Maga nyavalyás féreg, maga meg fog fulladni Nagyon sajnálom magát!

— A személyi ellenség-tisztét nagyon alaposan betölti. Fizetési pótlékot fogok kiutaltatni önnek — mondotta Ika ur. Ezenkívül felelem könyveinek a példányszámát.

— Fűtülök a fizetési pótlékára. Hisz ön nem sokára főnkremegy és akkor mindannyian felszabadulunk.

Ika ur nevetett.

— Ne nevesse, hanem jöjjön velem a műterembe, ahol az embereket nyomo-

ritják. Nézze meg az ön élő kocsiját, élő kerekeit, élő butorait és csakhamar be fogja látni, vajjon tényleg átváltozthatók-e az emberek butorokká s hogy lehet-e, hogy ez kultúra.

Ika ur meglepetésszerűen beleegyzőleg bólintott: Menjünk!

Ika ur palotájának udvarán mentek kecskésül. Mindenütt tökéletes rend uralkodott. Mindenütt szorgalmasan dolgoztak. A tanítók, technikusok és felügyelők számai készítettek az élő emberből a mozdulatlan tárgyakat Ika ur könyvelme számára.

Sokan ezek közül az emberek közül teljesen kétségbe voltak esve. Sokan azonban alkalmazkodtak és leszámoltak rettenetes sorsukkal.

— Ki vagy te? — kérdezte Ika ur ellensége egy aranyos bronzal bemázolt öreg embertől.

— Én vagyok a lámpa. Én állok a lámpaházban és világítom Ika ur utját.

— Micsoda tiszteletreméltó hivatást! — mondotta megvetően Ika ur ellensége. Nemsokára meg fogod látni, hogy mivő fognak változni ezek az oszlopok.

Ebben a pillanatban egy csoport ember jött az udvaron keresztül, kezükben lapáttal. Ezeknek az embereknek az arca az a gyötrelém volt látható, amely minden országban és minden időben megfigyelhető volt a munkások arcán.

— Kik ezek?

— Mi vagyunk a lapátolók. Mi lapátoljuk Ika ur aranyát és szénét.

Azután retentő szörnyetegek állottak, akiknek a keze és a feje vasból volt.

— Kik vagytok?

— Katonák vagyunk. Mi örködünk Ika ur jólété és a béke fölött.

III.

Ika ur elfelejtette az ellenség-specialista szavait. Minden nyugodt volt. A barát- és ellenség-hivatalnokok Ika urnak mindenféle meséket az általuk eleltéleplett fegyverről, az emberi természetéről, az engedelmisségről és Ika ur meg volt elégedve. S méltán. Az emberi tapéta nevetett, a székek és a szekrények, a nyugvóágyak és a gyönyörű asszonyok testéből készült duzzadó szörnyetek énekeltek, ha a hivatalnokok parancsolták. Az élő könyvtár választott a kérdésekre. Az élet nyugalmasan hömpölygött. Mindenugy látszott, hogy megy a maga útján.

Egyszer azonban, és ez egy rendkívüli nap volt, az élet fellélegzett, a felmerhetetlen világegyetem felderengett és a beláthatatlan messzeségben megnyílt és az emberek nyugtalankodni kezdtek. S házakban és pincékben, gyárakban és bányákban a remegő emberi szív roncsai összegöröcsödtek, a lelkek felgyenesedtek, a szemek pedig látókká lettek. Ika ur udvarán meg hatalmas rivalgás emelkedett.

Kiáztottak a kocsikerekek, a székek, a szekrények és a lámpák.

Kiáztottak a kocsikerekek, a székek, a lak, az elaljasítókat.

— Mi nem akarunk a kerekek küllő lenni! Mi nem akarunk székek és ágyak lenni! Mi nem akarunk tapéták lenni! A mi tekintetünk nem tapéta!

— És a folyosókon és lépcsőkön, a szobákon át és az oszlopokon át rohantak az élő szörnyetek és lámpák, az ágyak és agybetétek az udvarra és ott gyülekeztek a kalapácsokkal és a lapátokkal.

— És az egész hatalmas rivalgás döngött a végtelen föld fölött.

Egy jól berendezett
litográfia
nagy vevőkörrel, egészségügyi okokból
eladó.
Ajánlatok „Litográfia” jellegre e lap kiadóhivatalába

Ma már nem adnak szótogat akardenie érte. hogy világt országokat de ezek a tiük voltak kedvü alko olyan állanlyeket egy erőfeszítései nek további hívítás örkö Palesztin ság nagyres hogy azt, n fogta fel, a zsidóság el ságtalanságt hogy maga ahhoz, hogy ra zsidóorsz rakozásunk get farusit ezeltől. Lot utáni idők és elhatároz szágépitő a amely akko őt év alatt kell összehe szükséges a dő többség akik sokalk közelebbi id ni a zsidó I Az azóta mulságai sol bennünket komoly nép rándjainkbo hogy egy of felépitim, s hanem nem munkája ke bartos es biz hető. A ma szu evszázal áldozataival alkoto opek De nemcs is, hogy ne alkalmassá szágépités n hessen. A B és előkészüle Még nagyon boru eítottás fele ten része azt hit tett uj helyz mihelyt beh sebek, mihel lom visszany zsidó problé ni és nemo ahol 1914-b biztosan tov miláció utja sirja felé. Ma már eh legrovidlábó csebek már idő kereke n már tudjuk.